

การจัดการความขัดแย้งของชุมชนอันเนื่องมาจากนโยบายการเวนคืนที่ดินของรัฐ :

กรณีศึกษา ชุมชนแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ธีระเกียรติ บุญทรัพย์
ภาควิชาสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา

ปรีดา สมภมิตร

- P. S. N. 2546

172291

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2546

ISBN 974 352 376-6

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ด้วยความกรุณาในการให้คำปรึกษา และแนะนำการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จาก ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ประธานกรรมการ รวมถึง ดร.พิชชา รัตนดิถ ฌ ภูเกิต และดร.สัมฤทธิ์ ยศสัมศักดิ์ ที่ได้กรุณาแนะนำให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างมาก

ขอขอบคุณ นางสาวศิริลักษณ์ แก้วประดับ ที่ให้ความอนุเคราะห์เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องพิมพ์ และนางสาว แสงอรุณ แซ่หรือ ที่ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์

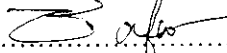
ขอขอบคุณ คุณปราโมทย์ เทียมกลิ่น ที่ได้ให้คำปรึกษา แนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งอนุเคราะห์อุปกรณ์การศึกษาและเป็นกำลังสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์

และท้ายนี้ ขอกราบระลึกถึงพระคุณของ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา เสมอมา ความสำเร็จอันเกิดจากการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นสิ่งทดแทนคุณท่านทั้งสองที่รักยิ่ง

ปริสา สมภมิตร

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์
ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... กรรมการ

(ดร.พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต)

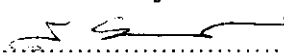
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

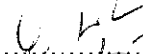
(ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... กรรมการ

(ดร.พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์)

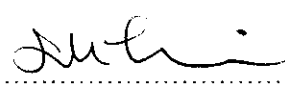
..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ชู ปูนนันท)

..... กรรมการ

(ดร.สุรินทร์ นนทศักดิ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 30 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2546

43911994 : สาขาวิชา : นโยบายสาธารณะ ; รป.ม. (นโยบายสาธารณะ)

คำสำคัญ : ความขัดแย้ง / ชุมชนแหลมฉบัง / การเวนคืนที่ดินของรัฐ

ปริสา สมภมิตร : การจัดการความขัดแย้งของชุมชนอันเนื่องมาจากนโยบายการเวนคืนที่ดินของรัฐ : กรณีศึกษาชุมชนแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี (COMMUNITY CONFLICT MANAGEMENT RESULTING FROM COMPULSORY PURCHASE POLICY: A CASE STUDY AT LAEMCHABANG VILLAGES, SRIRACHA DISTRICT, CHONBURI PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ร.ด., พิชาย รัตนดิถก ณ ฎเกิต, ร.ด. 145 หน้า. ISBN 974-352-376-6

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากนโยบายการเวนคืนที่ดินของรัฐกับชุมชนแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการ ชุมชน ประสิทธิภาพ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน โดยใช้ วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสำรวจเอกสารและสัมภาษณ์เจาะลึก

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนแหลมฉบังมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยอดีต ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 คนในชุมชนชุมชนมีวิถีชีวิตทางด้านประมงเป็นหลัก ทางการทำเรือต้องการใช้พื้นที่ในเขต ชุมชนเพื่อก่อสร้างท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จึงได้มีนโยบายเวนคืนที่ดินซึ่งเป็นที่มาของปัญหาความ ขัดแย้งระหว่างการทำเรือกับชาวบ้านแหลมฉบัง

นโยบายการเวนคืนที่ดินของรัฐที่มาจากน่านโยบายไปปฏิบัติแบบบนลงล่าง (top-down) ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเรื้อรังระหว่างการท่าเรือแหลมฉบังกับคนในชุมชน และมีผลกระทบต่อคนในชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการปกครอง ทางด้านกายภาพ

กระบวนการจัดการความขัดแย้งโดยการทำเรือใช้รูปแบบการใช้อำนาจการบังคับ คือ การให้ข้อมูลเฉพาะส่วนที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา หรือ การว่าจ้างสื่อมวลชนทำการประชาสัมพันธ์ และการใช้กลไกของรัฐด้านการปราบปราม คือ การใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและกำลังตำรวจ หรือการตัดน้ำตัดไฟชาวบ้าน เพื่อต้องการให้คนในชุมชนออกจากพื้นที่ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ

กระบวนการจัดการความขัดแย้งโดยชุมชน ใช้รูปแบบการจัดองค์กรชุมชนและการชุมนุมประท้วง ชาวบ้านในหมู่บ้านแหลมฉบังได้ต่อต้านนโยบายการเวนคืนที่ดินของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง ชาวบ้านสามารถที่จะอาศัยอยู่ในพื้นที่เวนคืนของการท่าเรือได้ มาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการคือ การรวมตัวกันของชาวบ้านที่มาจากพื้นฐานความเป็นเครือญาติ และระบบเศรษฐกิจที่ผูกพันกับทะเล

แนวทางในการแก้ไขปัญหา นโยบายเวนคืนที่ดินคือรัฐต้องเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีใหม่ โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งรัฐจะต้องเปิดรับมุมมองของประชาชน

43911994 : MAJOR : PUBLIC ADMINISTRATION; M.PA.

(PUBLIC ADMINISTRATION)

KEYWORD : COMMUNITY CONFLICT MANAGEMENT / COMPULSORY PURCHASE
POLICY / LAEMCHABANG VILLAGES

PARISA SOMPAMIT : COMMUNITY CONFLICT MANAGEMENT RESULTING
FROM COMPULSORY PURCHASE POLICY : A CASE STUDY AT LAEMCHABANG
VILLAGES, SRIRACHA DISTRICT, CHONBURI PROVINCE. THESIS ADVISOR :

CHAIYON PHADITSIL, Ph.D., PHICHAY RATTADILOG N PUGEHAT, Ph.D. 145 P.

ISBN 974-352-376-6

The purposes of this research were to study conflicts from the compulsory purchase policy between the government and Laemchabang villages, Sriracha district, Chomburi province, and to study the way of management and solutions for conflicts between the government and the community by means of qualitative methods from a document survey and an intensive interview

The results revealed that Laemchabang villages were formerly established since the reign of King Rama V. Most people were fishermen. Port authority required to establish Laemchabang pier in this area so, there is compulsory purchase policy, which caused conflicts between port authority and Laemchabang villages.

Compulsory purchase policy is a top-down practice, which can cause chronic conflict problems between port authority and Laemchabang villages and can cause negative effects toward villagers in aspects of economy, policy and physical problems.

Community conflict management uses statement action that is to provide specific data which do not cause problems or to hire media for public relations and to use public mechanism in aspect of quelling, such as to use legal authority and police to drive out villages from the area, However, it is not successful.

Community conflict management also uses community organization setting and protesting groups : Laemchabang villages can efficiently resist compulsory purchase policy at a certain level. The two causes that villagers can live in this area are the strength of relative-based villagers and the economic system based on the sea

Solutions for problems arising from the policy provide opportunities for people to participate, to set up a policy which includes an access of people's perspectives.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
ขอบเขตการศึกษา.....	8
วิธีการศึกษา.....	8
การกำหนดเขตการศึกษา.....	8
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	9
การตรวจสอบข้อมูล.....	9
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
เค้าโครงการนำเสนองาน.....	10
2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง.....	15
แนวคิดสิทธิชุมชน.....	27
แนวคิดของรัฐเกี่ยวกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์.....	32
แนวคิดในด้านการจัดการทรัพยากรชุมชน.....	35

บทที่

หน้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
3 พื้นฐานชุมชนและบ่อเกิดความขัดแย้ง.....	43
การก่อเกิดชุมชน.....	43
ระบบเศรษฐกิจชุมชน.....	45
การปกครองของชุมชน.....	51
ระบบความเชื่อและความสัมพันธ์ทางสังคม.....	54
การเปลี่ยนแปลงของชุมชนแหลมฉบัง.....	59
ความขัดแย้งที่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	62
4 กระบวนการจัดการความขัดแย้งและผลลัพธ์ที่ได้รับ.....	73
การจัดการความขัดแย้งโดยการทำเรื่อง.....	73
การจัดการความขัดแย้งโดยชุมชน.....	85
ผลกระทบความขัดแย้งระหว่างการทำเรื่องกับประชาชน.....	100
5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	107
อภิปรายผล.....	110
บรรณานุกรม.....	116
ภาคผนวก.....	124
ภาคผนวก ก.....	125
ภาคผนวก ข.....	127
ภาคผนวก ค.....	132
ภาคผนวก ง.....	134
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	145

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

- 1 นโยบายแบบบนลงล่างและแบบล่างขึ้นบน..... 15

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงจำนวนราษฎรที่ยอมรับและไม่ยอมรับการเวนคืนที่ดินในหมู่บ้านแหลมฉบัง.....	4
2	แสดงภาพพื้นที่เวนคืนในเขตพื้นที่ทุ่งศุขลา.....	68
3	แสดงภาพการเวนคืนของราษฎรในหมู่บ้าน.....	71
4	แสดงภาพบริเวณโดยรวมทั้งหมดของเขตตำบลทุ่งศุขลา.....	72
5	โครงสร้างองค์กรของหมู่บ้านแหลมฉบัง.....	88
6	แสดงร้านอาหาร หรือร้านขายของที่อยู่รอบ ๆ หมู่บ้าน.....	98
7	แสดงภาพพื้นที่บริเวณบ้านห้างขโมย(ชุมชนหนองคล้าใหม่).....	101
8	แสดงภาพการจัดสรรที่ดินของการทำเรือบริเวณบ้านห้างขโมย(หนองคล้าใหม่).....	102
9	แสดงพื้นที่บริเวณปากคลองบางละมุง.....	104
10	แสดงภาพการจัดสรรที่ดินของการทำเรือบริเวณปากคลองบางละมุง.....	104